ВАНРЕДНИ БРОЈ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 65. У Новом Саду, у четвртак 29. маја (II. јуна) 1903. Година XIX.

Убијство краља Александра и краљице Драге.

(Телеграфски и телефонски извештаји уредништву „Браника“)

Земун, 29. маја. Ноћас убијен у конаку српски краљ Александар и краљица Драга. За краља прокламован кнез Петар Карађорђевић.

Земун, 29. маја. Осим краља Александра и краљице Драге убијени су: брат краљице Драге, њена сестра, брат артиљеријски поручник Луњевица, министар-председник генерал Цинцар-Марковић, министар унутрашњих послова Веља Тодоровић, ађутант краљев генерал Лаза Петровић и још два министра.

Земун, 29. маја. Убиство краља Александра и краљице Драге извршено је овако: Командант VI. пешадиског пука дошао је у двор с одељењем војника, пробудио краља и затражио од њега, да потпише спремљену оставку. Краљ то не хтеде учинити, већ опали из револвера на пуковника. На то јурну у собу војници, те убију краља и краљицу, а затим и остале.

Земун, 29. маја. Муњевитом брзином пронео се јутрос овде глас о катастрофи у београдском конаку. Са београдске тврђаве испаљен је 21 топовски метак, што је сигурно поздрав новопроглашеном краљу Петру Карађорђевићу. Београдска железничка станица осванула је окићена заставама, из чега се закључује, да се очекује у Београд Петар Карађорђевић. Јутрос по београдским улицама пролажаше војничка музика уз свирку.

Земун, 29. маја. Убиство краља и краљице и њихових присних пријатеља дело је војничке завере. У круговима српских официра одавно је владало велико незадовољство и огорчење против краљице Драге, која је гонила краља Александра, да прогласи њенога брата поручника Луњевицу за наследника српског престола. Краљ је био потпуно под утицајем краљице Драге и то му је била пропаст.

Шести пешадијски пук, који је извршио ову револуцију, још пролетос је показао своје противничко држање према династији Обреновића. Приликом пролетошњих ђачких демонстрација VI. пук, коме беше наређено да растера демонстранте, отказао је послушност и није хтео да изиђе из касарне.

Земун, 29. маја. О појединостима убиства краља Александра и краљице Драге чују се ужасне појединости. Кад је краљ Александар убијен, војници су зграбили његово мртво тело и бацили га кроз прозор. То је исто урађено и с мртвим телом краљице Драге.

Кад је извршено убиство, војска је опколела двор. У Београду је велика узрујаност, а и неизвесност.

Будимпешта, 29. маја. Овде се говори да је с обзиром на догађаје у Србији издата наредба, да се ц. и кр. IV. (будимпештански) корпус мобилизира.

Земун, 29. маја. Они путници, који су у Београду јутрос рано, полазећи на земунски воз, пролазили поред краљевског двора видели су у строју војску, нису ни сањали, шта се мало пре догодило међу зидовима београдскога конака. Војска је била спремна, да одма угуши сваки отпор. Међутим до овога није дошло, јер је вест о убиству краља и краљице мирно примљена. Један ђак, кад је чуо шта се догодило, узвикнуо је: „Е, сад могу запевати!“

Земун, 29. маја. Кад се рашчуло за убиство краља и краљице, народ је по улицама викао: „Живио краљ Петар Карађорђевић!“ Жандарми на коњима су после ућуткивали народ, да не кличу Карађорђевићу. Говори се, да некоји помишљају на то, да Србију прогласе за републику, као и то, да ће нову владу саставити вођа либерала Јован Ђ. Авакумовић. Основаност ових гласова не може се контролисати.

Преврат у Србији

Догодило се нешто, што се једва могло веровати. Путници, који су јутрос са брзим возом дошли из Земуна, распрострли су на новосадској железничкој станици вест, да је ноћу у Београду убијен краљ Александар, краљица Драга и још неки министри. У Новом Саду се у ту вест није веровало, јер је и лане слична вест била распрострта, па се није обистинила. На ту ужасну вест ми смо употребили и телеграф и телефон, да дознамо истину. Услед рђавога времена вести телефонске биле су неразумљиве. Но возом, који у Нови Сад стиже по ½ 11 пре подне, путници донесоше са свим позитивну вест, да су краљ Александар и краљица Драга и још неки министри поубијани и да се збиља преврат у Србији догодио.

Ми нећемо за сада износити појединости крвавих догађаја у Београду, како поједине вести то описују, јер очекујемо аутентичне вести о тим појединостима.

Но као позитивну чињеницу морамо узети, да се у Србији догодио династични преврат. Жалосна је то судбина Србије да се кроз готово једно столеће провлачи као црвена нит династично питање за Србију. Први ослободилац Србије јуначки црни Ђорђе, оснивалац династије Карађорђевићеве умире услед мучког убиства. Династија Обреновићева долази на кнежевски престо у Србију. Стари Милош мора да оставља Србију, па и његов син Михајло још у свом млађаном добу. Долази на српски кнежевски престо, син мучки убијенога Црног Ђорђа Александар Карађорђевић. Но и он мора да оставља Србију и догоди се обнова династије Обреновићеве, те стари Милош после неких двадесет година долази опет на престо Србије. Милош умире природном смрћу, али његов син кнез Михајло, који је имао толике велике мисли за будућност Српства, умире мучким убиством од стране завереника династије Карађорђевића. Обреновићи ипак се одржавају на престолу српском, али никако на задовољство српског народа, јер владавина потоњег краља Милана не испуњава листине српске повеснице са тежњама српскога народа, а тако исто и владавина младога краља Александра.

Чудноват је удес, да онај исти дан, 29. маја, кад је године 1868., дакле пре 35 год. мучки убијен кнез Михајло, пада од руке завереника и краљ Александар и његова супруга Драга.

Заиста на врло трагичан начин свршава краљ Александар свој млађани живот. Ко би веровао у судбу, тај би могао и у убиству кнеза Михајла и у убиству краља Александра видети неку Немезис за мучко убиство првога Ослободиоца Србије, великог јунака српског Црног Ђорђа-Карађорђа.

Владавина краља Александра био је низ многих и многих непогодности за Србију. Према његовој трагичној смрти ипак суза и пријатеља и непријатеља мора канути. Несретна брачна свађа између оца и матере малога Александра, огорчала му је детинство и прву младост. Чудним низом околности одрекли су се њега и рођени отац и рођена мајка. У својој младости остао је без оца и матере, остао је без савета, остао је усамљен. Чудити се било том младом човеку, да је у најтежим политичним околностима, у којима се Србија свагда налазила а особито у најновије доба, откад су започели заплети на Балканском Полуострву, да је ипак млади краљ Александар имао присутности духа и да се знао наћи у политичном положају. Његов познати говор у Нишу, а и други говори доказали су његово бистро схваћање положаја Србије.

Но у унутрашњој политици био је врло несретне руке. Једна од његових највећих погрешака била је његова женидба са краљицом Драгом. Краљ Александар није се у том погледу могао узвисити до своје дужности владарске. Владар једне земље не може оно чинити, што чини приватан човек, који се нема обзирати на друге него на своје интересе, на своје наклоности. Краљ Александар није смео попустити у интересу Србије својим осећајима према краљици Драги. Не иде то да се начини краљицом једна женска, која је у круговима, не само дворским, него и грађанским најобичнију улогу играла. Уз то је још придошло, да је краљица Драга много старија од краља Александра, није приличила млађаном краљу, а околност, да није могла имати порода, правила је на све стране за будућност династије најгори утисак.

Према томе, што је Србија остала без престолонаследника, развиле су се на српском двору разне и велике интриге, иницијативом краљице Драге, како да би њен брат млади Луњевица био проглашен за престолонаследника. И то као да је био и непосредни повод крвавим догађајима у Београду и трагичној смрти краља Александра.

Нема сумње, да је владавина Цинцар-Марковића унутрашњи положај у Србији заплела и несносним учинила. Може се рећи, да је кабинет Цинцар-Марковића изборе за скупштину на цинцарски начин спровео. И досад су бивале у Србији при изборима свакојаке незаконитости и да је свака влада измајсторисала већину. Али да је која влада и начин избора и читав технички апарат при изборима променула, тога покора досад никад било није. Није чудо, што је тај поступак морао у читавој Србији незадовољство и огорчење произвести. Најодличнији људи у Србији нису могли при изборима успети, те је кабинет Цинцар-Марковићев себи створио командирану скупштину као никад досад.

Под утицајем крвавих догађаја у Београду му нисмо у стању да још за данас просудимо замашај тих догађаја и за Србију и за читав положај на балканском полуострву.

Ми чекамо потанкости тих догађаја. Прве вести нам казују, да није била намера завереника, да убију краља Александра и краљицу Драгу, него само да их присиле да даду оставку и да оставе Србију, и тек кад они ово нису хтели учинити, онда су их завереници поубијали. Улогу при тим крвавим догађајима, као што нам прве вести казују, играла је она српска пуковнија, која при крвавим сукобима у београдским улицама није хтела пуцати на народ.

Прве вести нам казују, да је Петар Карађорђевић проглашен за краља Србије и да је састављен кабинет из чланова здружене опозиције.

Ми и ову вест доносимо само са резервом, јер долазак на српски престо Петра Карађорђевића, који је зет кнеза Црногорског и ако би имао великог значаја за будућност српскога народа на Балканском Полуострву, ипак би могао водити компликацијама у спољашњој политици, а наиме према положају суседне монархије, која би могла заузети према преврату у Србији непријатељски положај. Наравно да би ту одношај Русије према Аустро-Угарској играо велику улогу и да би догађаји у Београду морали реагирати на досадашњи споразум између Русије и Аустро-Угарске.

Жалосна је појава, да је миран развитак Србије поново поремећен и да се не може знати каквим ће евентуалностима бити изложена Србија према заплетима на балканском полуострву.

Међу тим ми се тешимо са оним старим поуздањем: Бог чува Србију.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. Штампарија Браће М. Поповића у Н. Саду.